

רחל נפרסטק

בשורות טובות

אני מלמדת את עצמי

לבשר לעצמי

כל בקר

בשורות טובות,

גם אם לפעמים עלי

להמציא אותן.

עלון מספר 125 – אוגוסט 2024

1. נספחים מהביקור באושוויץ (3)
2. ערב התרמה ליתומי משפחת עידן מכפר עזה
3. חב"ד אוז'גורוד – קופולוביץ ברוך (יליד Krajnykovo)
4. היסטוריה: "החורנים" של מרמורש ברחובות
5. אל"מ יפעת יגר-אשר, מפקדת מיטב (קוסובסקה פוליאנה)
6. ישראלים ילידי הקרפטים: דב דינור (מונקץ')
7. משלנו: דר' אברהם (אבי) פוקס (ביצ'קב)

אנחנו בוחנים היתכנות של טיול שורשים נוסף בספטמבר, שהוא חודש ללא חגים – **כתלות במתרחש בארץ**. כדי להיערך אנו מבקשים לדעת **בדחיפות** מי מעוניין להצטרף. נא לפנות לרישום לרותי פיקסלר ruthfixler@walla.co.il 050-5643299

1. נספחים מהביקור באושוויץ ומ"זיכרון בסלון"

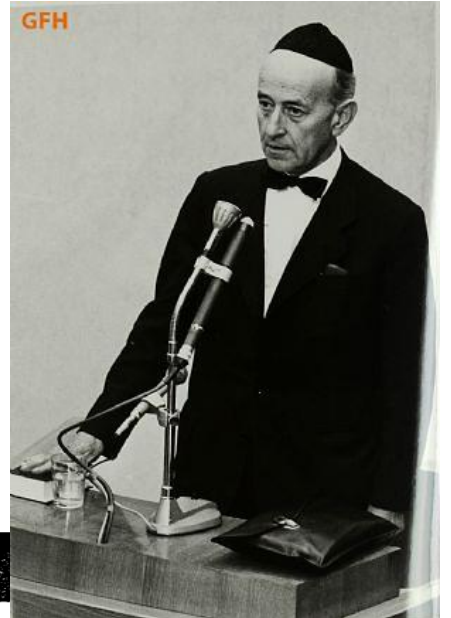
א. בביקור באושוויץ נודע לנו ש"הילדה במעיל אדום", המופיעה בסרט "רשימות שינדלר" של סטיבן שפילברג, היא בתו של דר' מרטין (מרדכי) פלדי, שהעיד במשפט אייכמן, יליד אוז'גורוד... המעיל האדום היה הצבע היחיד שנעשה בו שימוש בסרט, שצולם בשחור-לבן (מלבד סצנת הפתיחה והסיום).

בתקופת משפט אייכמן בשנת 1961 היה גבריאל בך סגן פרקליט המדינה ומעורב בתביעה במשפט אייכמן - ולימים פרקליט המדינה. עבור בך, הרגע הקשה ביותר שבו נשבר לראשונה היה כששמע את עדותו של אחד ניצולי השואה מאושוויץ, מרטין פלדי. בעדותו תיאר פלדי: "אמרו: הגברים מגיל 14 ימינה והגברות שמאלה. עמדתי עם בני, שהיה בן 12 והלכנו קדימה. פתאום הגענו לאדם, שהיה לבוש במדי צבא גרמני. הוא הסתכל בי ושאל 'בן כמה הילד? בן 12', הוא אמר לו 'רוץ והשג את אימא שלך'. המשכתי ללכת וראיתי איך הוא רץ. חשבתי בליבי – איך הוא יהיה יכול למצוא את אימא שלו. היו הרבה נשים ואנשים. ואז ראיתי את אשתי, לידה הייתה הילדה שלי לבושה במעיל אדום, והנקודה האדומה הייתה הסימן שהיא נמצאת שם. הנקודה נעשתה קטנה יותר ויותר, ואני הלכתי ימינה ולא ראיתי אותם לעולם".

ברגע הזה בך חשב על בתו שלו, שהייתה בת אותו הגיל. "פתאום לא יכולתי להוציא הגה מהפה", הוא נזכר. "הייתה לי בת, שהייתה אז בת שנתיים וחצי. שבועיים לפני-כן קניתי לה מעיל אדום. כשהעד סיפר על הנקודה האדומה שקטנה וקטנה מחייו – לא יכולתי להוציא הגה. עברו כמה רגעים ובסוף הצלחתי להתגבר". התיעוד הוא מכתבה ב"כאן" מאפריל 2021. הילדה במעיל האדום בסרט "רשימות שינדלר"

בתו של גבריאל בך העידה: "עד יומו האחרון, אבא יכול היה ללכת ברחוב, או לשבת במסעדה, ופתאום הלב שלו מתחיל להלום בפראות, מבלי לדעת את הסיבה. ואז אנחנו מבחינים בילד או בילדה, עם מעיל אדום, שהולכים באזור. המעיל הזה הפך עבורו סמל למשפט". העדות הזאת השאירה את רישומה גם על סטיבן שפילברג, שלקראת הכנת סרטו נחשף לפרוטוקולים של המשפט.

הוא התגורר ברמת גן

ד"ר מרטין פלדי (Martin Földi) - עד במשפט אדולף אייכמן בבית המשפט המחוזי בירושלים, 1961. התמונה מ"ארכיון בית לוחמי הגטאות"

דף העד שמילא מרטין על אשתו, אליזבת, לבית לנדאו, ילידת 1910, ועל ילדיו גיאורג (בן 12) ואנה (בת שנתיים), כולם ילידי אוז'גורוד.

רשות זכרון לשואה ולנכורה. ירושלים 175

דף-עד
להענקת אזרחות זכרון לחלל

ידישים

שם המשפחה	בעברית	FÖLDI Földi	בשפת ארץ המוצא
שם פרטי	בעברית	אליזבת	בשפת ארץ המוצא
שם כנוי או שם מושאל			
שם האב		Adolf Rätz	אדולף ראץ
שם האם		Szenene Lendvai	סזננה לנדבאי
מצב משפחתי			
תאריך הלידה		23 מרץ 1910	23 מרץ 1910
מקום וארץ הלידה		Uzhorod, CSR	אוז'הורוד, צ'כוסלובקיה
השתייך/ה לקהלה/ות			
בארץ		3	3
הנתינות בשנת 1939			
המקצוע			
המקום והזמן של מותו/ה		אוסלוץ (Auschwitz) יוני 1944	אוסלוץ (אוסשביץ) יוני 1944
נסיבות המוות		ולרבי עם הילדים	ולרבי עם הילדים

שם משפחתה לפני הנשואין

שמות הילדים	גיל	המקום והזמן שנספו
ג'וליא - ג'ונג	12	אוסלוץ - יוני 1944
אנה	7	" " " "

הכתובת האחרונה הידועה של הנרשם
No 3 Fencikovo / אוז'הורוד / צ'כוסלובקיה

כתובות ידועות מזמן המלחמה
23 מרץ 1944 / אוז'הורוד / צ'כוסלובקיה

אני ב"ר מרטין פלדי הגר ב רמת גן (רמת גן) כתובת מלאה אלקסנדרוני 3 Alexandroni 3 קרוב/ה מלקוא / בית וגן של אוסלוץ וילז'ביץ עם הילדים

אזרחות זכרון הוענקה

מספר No

מזהיר/ת בזה כי העדות שמסרתי כאן על פרטיה היא נכונה ואמיתית, לפי מיטב ידיעתי והכרתי. אני מבקש/ת להעניק לנייל אזרחות זכרון מטעם מדינת ישראל.

מקום ותאריך. רמת גן, 15.7.55, חתימה: מרטין פלדי

חתימת הפוקד

אליזבט, אשתו של ד"ר מרטין פלדי, עם אנה הקטנה
 (בעלת המעיל האדום) ותמונת הבן, גיורג
 התמונות הן מדף העד שהוא מילא, אליו צורפו התמונות

מרטין פלדי, בן
 אריה, נפטר ב-י"ד
 תשרי תשל"ה,
 29.9.1974, קבור
 בחולון. על פי מידע
 מד"ר חנה יבלונקה,
 שתיעדה את
 המשפט, הוא
 התחתן בשנית, עם
 לילי, והתנאי שלו
 היה שלא ייוולדו
 ילדים... כך לא נותר
 זכר מהמשפחה!

ב. באחד הביתנים בהם ביקרנו באושוויץ 1 הייתה התייחסות לקליטת הפליטים בארץ – לאחר שגורשו לקפריסין. בין התמונות המתחלפות עלתה תמונה מוכרת של ניצולת שואה "שלנו", ריבצ'ו הלפנד, נושאת עם בעלה את בנם התינוק, בגיגית, לקראת החזרה לארץ לאחר הגירוש לקפריסין [פורסם בעלון 67 אפריל 2020]

"באפריל 2015 הועלתה בעמוד הפייסבוק של אתר "נוסטלגיה אונליין" תמונה בשחור-לבן, שבה נראה זוג צעיר מחזיק באמבטיית פח ובתוכה שוכב תינוק. מאחור נרשמת תכונה רבה, והמוני אנשים גודשים את המקום.

"מי מכיר, מי יודע? אנו מנסים לברר פשר תמונה זאת מתקופת העלייה לארץ: מתי צולמה, מדוע יש שם צלם מקצועי, איך זה שאחות מסייעת להורים לשאת את התינוק (לבית חולים?) וההורים מחייכים באושר?", נכתב בפוסט שפירסמו אנשי האתר, שביקשו את עזרת הגולשים. יותר מ-22,000 איש צפו בתמונה, 330 לחצו לייק, 100 שיתפו

אותה, עשרות הגיבו - ועוד באותו יום נפתרה התעלומה.

התינוק שבתמונה, שהיה אז בן ארבעה חודשים, הוא עזרא הלפנד (68), הנוסע מספר 419 באותה אוניה, וכיום תושב ניו ג'רזי. הוריו, זאב (90) ורבקה (89), ניצולי אושוויץ, חיים בדיוור מוגן בחדרה. הם הכירו באיטליה אחרי מלחמת העולם השנייה: היא הייתה בדרכה ארצה, הוא עזר להבריא יהודים לפלשתינה... היא נישאה לזאב בזלצבורג, אוסטריה, ואחרי שנכנסה להריון, הם עלו על אוניית המעפילים "מולדת".

האונייה יצאה מדרום איטליה ב־23 במארס 1947, אבל אחרי שבוע התגלתה על ידי הבריטים. המעפילים גורשו למחנה מעצר ליד ניקוסיה שבקפריסין. שם גם נולד עזרא. "הוא היה בחור גדול", צוחקת רבקה, "ארבעה קילו הוא שקל כשנולד". בשנת 2000 ביקרו בני המשפחה לראשונה בחייהם ב"יד ושם". במהלך הסיור נדהמה האם מתמונה ענקית שראתה על הקיר: זו שצולמה לאחר הירידה מהסיפון. "אלוהים אדירים, זאת אני שם בתמונה", היא מילמלה. התברר לה שהתמונה הייתה תלויה שם מיום פתיחת המוזיאון, ב־1965... "רק ככה בכלל גיליתי על האונייה ועל הדרך שבה העלו אותי לארץ", אומר עזרא בשיחה מארה"ב. "ההורים שלי מעולם לא סיפרו לי כלום - לא על השואה, לא על הגירוש למחנה ולא על מסע התלאות שעברנו בדרך לישראל. מבחינתם, כל הדברים הרעים האלה נגמרו, והיה צריך להשאיר אותם מאחור כדי לפתוח בחיים חדשים, יפים ומאושרים. הופתעתי לגלות שהגעתי לארץ בתוך פיילה מפת, אבל אלה הנסיבות שבהן ההורים שלי חיו. בשנים האחרונות הם התחילו לספר קצת מה עבר עליהם, וכשאני מקשיב לסיפורים שלהם, אני מבין מה הם עשו וכמה רחוק הלכו רק בשביל לעשות את הדבר הבסיסי ביותר - לחיות. כשהם היו באושוויץ, מי בכלל חשב שהם יקימו משפחה ויהיו להם ילדים ונכדים. הכי חשוב לי שהסיפור הזה ימשיך להתגלגל ולחיות, כי סביבי חיים לא מעט מכחישי שואה. כשאני מראה להם את המספר על היד של אבא שלי ואחיו, הם אומרים שהם קיעקעו את זה בעצמם. זה בלתי נתפס". ריבצ'ו נפטרה בדצמבר 2022.

ג. **ואם כבר עוסקים במשפחה זאת, הרי עוד צירוף מקרים מעניין.** לאחיה של ריבצ'ו קראו יוסף דקל (דסקלוביץ). יוסף הצליח להסתתר מהנאצים ועלה ארצה ב-1940, בעוד שהוריו וכל אחיו נתפסו על ידי הגרמנים ונשלחו לאושוויץ. את אשתו, עטרה, הכיר בבני עקיבא בצ'כיה. בנובמבר 1940 הם ניסו להגיע בספינה בלתי חוקית לחופי ארץ ישראל, כאשר עטרה יולדת בים הסוער. הבריטים אסרו את כניסתם והם היו אמורים להיות מגורשים למחנה מעצר בקפריסין בספינה "פאטריה". יחידה של 'ההגנה' ניסתה למנוע את הגירוש, הטמינה חומר נפץ קטן בספינה במטרה להשבית אותה, אך בטעות גרמה לה לשקוע תוך דקות. יותר מ-250 מעפילים טבעו למוות... יוסף אחז בתינוקת ציפורה וקפץ למים עם אשתו, שלא יכלה לשחות, ואחזה ברגלו של יוסף בזמן ששחה לחוף. את ציפורה התינוקת שמו בסלסלה ויוסף גרר אותה אל החוף. הם שרדו. לאחר שמונה חודשים במחנה המעצר בעתלית הם התיישבו בנתניה.

- מידע מעניין על ציפורה, הבת שנולדה על האונייה, במלאת 40 שנה לאסון ה"פאטריה" [1980], על פי כתבה שפורסמה בעיתונות (ומדייקת את סיפור הצלחה)

"רק ראשה של הקטנה נותר מעל המים"

צפורה לוינגר, נשואה ואם לשלושה ילדים, נורה לאנג' לית בתיכון "בראילון" בנתניה. היא התינוקת שהיתה בת חורש ימים בעת פיצוץ האניה והגיעה לחוף בסלסלה. את סיפור הצלה שלי שמעתי מפי הוראי. אני יודעת שבזכות התושייה של אבי הצלחנו להגיע אל החוף. הוא המקור המהימן ביותר".

יוסף דקל, אביה של צפורה, זוכר היטב את הררך מהאניה אל החוף. למרות שהמרחק היה כמה עשרות מטרים בלבד, הוא אומר, זה נראה רחוק בהרבה.

כיום פיצוץ האניה, בתי היתה בת חודש ימים בלבד. את הסלסלה שבה שוכנה בתי קיבלנו מהסוכנות. בתוספת שמיכה כשהגענו לנמל חיפה. כשאירק הפיצוץ הייתי על סיפון האניה. אשתי ובתי היו בקאבינה של האניה עם עוד שלושה נשים.

בטיבסמעי את הפיצוץ. מיד ירדתי אל הקאבינה וחילצתי את כל מי שהיה שם הצטרפתי לאשתי ולצעני הגורות הצלה. היה כבר קשה לעלות על הסף פון כי האניה התחילה לנטות הצידה והסכנת הצלחתי להעלות אותן אל הסיפון העליון. אשתי לא ידעה ליש"ת במלה. אני ידעתי לשחות מצויין. אצתי לאשתא "קפצו" אל תפוחי. אני סיד סיפון אחרון.

צפורה לוינגר: "אבא הציל אותנו"

הסיפור שורקתי את הסלסלה ושקפצתי למים כשאני אחוז באשתי, לא מדוייק. מיד לאחר שקפצו אשתי, קפצתי אני יחד עם הסלסלה. רציתי להתרחק כמה שיותר מהר מן האניה כי פחדתי שניפגע מחפצים וחלקים שונים של האניה שנפלו ליס. ביד אחת החזקתי בסלסלה, אשתי החזיקה ביד.

מים רבים חדרו אל הסלסלה. השי מיכה שעטפה את בתי היתה רטובה לגמרי. לאט לאט המים שטפו את הסלסלה עד שהחלה שוקעת ורק ראשה של הקטנה נותר מעל פני המים.

כשהתקרבונו אל החוף צעקתי לעזרה. ניצולים מהספינה, שהגיעו כבר אל החוף, קפצו למים ועזרו לנו להגיע אל שובר הגלים. בתי היתה במצב קשה מאוד. היא בלעה המון מים. לא מלה הנשים אותה. זו אגדה. אחות מווינה, שהיתה על הפאטריה והגיעה אל החוף, ניסתה להוציא ממנה את כל המים שבלעה. כך ניצלה. אחר כך לקחתי את אשתי ואת הקטנה לבית חולים רמב"ם. אני בשלחתי למעצר בעתלית. יחד עם שאר המעפילים".

בזמן השחייה, מישהו, שכנראה טבע, תפס ברגלי. ריאותי התחילו להתמלא מים ואלא היתה לי ברירה אלא להוריד את המכנסיים, עם התפילין והמוכרת מאמי. כשהגעתי אל החוף, עוד הספקתי לראות מחזה זוועה. ילד בן עשר נלכד בלי אפשרות להיחלץ מהאניה וזעק רגע לפני העלמו בין גלי הים: "שמע ישראל".

מתוך בלוג "הארץ" מה-25.11.2018: "יוסף דקל, אחד מנוסעי האונייה, סירב לקבל את גזירת הגורל, לאחר שהוא ואשתו הצליחו להימלט מאימת הנאצים. מיד אחרי הפיצוץ הצמיד דקל חגורות הצלה לו ולאשתו, חיבק בחוזקה את הסלסלה הקטנה בה הצטנפה בתם התינוקת, ויחד קפצו השלושה אל המים והתקדמו באיטיות לעבר החוף. ביד אחת אחז יוסף באשתו שלא ידעה לשחות, ואת ידו השנייה ערסל בחוזקה סביב הסלסלה. אלא שאט אט אזל כוחו ומים החלו לחלחל לסלסלה. דקל, שראה את קודקודה של בתו הולך ושוקע בתוך המים, גייס את שארית כוחותיו, אלוהים יודע מאיפה, הצליח למלא את ריאותיו באוויר ולזעוק לחוף לעזרה. ניצולים מהספינה, שכבר הגיעו לחוף, שמעו את זעקותיו, קפצו למים והצילו את השלושה.

ציפורה לוויןגר, התינוקת בת החודש, צריכה להיות היום בת 78. בבגרותה היא התחתנה, הקימה משפחה ועבדה כמורה לאנגלית בבית הספר "בר אילן" בנתניה. בניגוד ל-267 הנוסעים שטבעו למוות מול חופי המדינה לעתיד, לוויןגר "התינוקת מפאטריה", שרדה וזכתה להיכנס לארץ המובטחת."

את ציפורה פגשתי במקרה [או שלא...] בערב "זיכרון בסלון" שערך השנה ישראל פוקס מקיבוץ העוגן, לזכר אימו, אסתר, שהייתה ילידת סיילש. תוך כדי הצגת הסיפור המשפחתי הסתבר, שאחות אימו של ישראל הייתה עטרה, שבהולדתה בסיילש נקראה גולדה, והיא הייתה אשתו של יוסף דסקלוביץ, דודתו של ישראל. מפרט לפרט הבנתי שאני מכירה את הסיפור המשפחתי ואת הצלתה של הבת התינוקת בת החודש בסלסלה... ואז היכרתי אישית את ציפורה, התינוקת מהסלסלה... [בת 84]

שתזכה לחיים ארוכים!

2. חב"ד אוז'גורוד – ברוך קופולוביץ

דברי הרב מנחם-מנדל וילהלם: "הייתה לי זכות גדולה להיפגש בארץ ישראל, בירושלים עיר הקודש,

עם היהודי היקר החביב ברוך קופולוביץ, שיהיה בריא וחזק עד מאה ועשרים שנה. יהודי שורשי קרפטי, שנולד באזור חוסט, ועבד מידי יום על קו חוסט - אוגוואר עד שעלה לארץ ישראל. ספגתי ממנו הרבה סיפורים ורוח יהודית מקורית מהחיים היהודיים שיתקיימו בקרפטים בתקופה הקשה הסובייטית."

קופולוביץ ברוך הוא יליד Krajnykovo (בהונגרית: Mihálka), מחוז חוסט. הוא נולד בשנת 1927.

מוויקיפדיה: "ב-1941 נמנו בכפר 86 יהודים ב-17 משפחות, כ-8% מכלל האוכלוסייה. ערב השואה מרבית היהודים עסקו בחקלאות ובמרעה, במיוחד של ביזונים. ב-1944 החל ריכוז היהודים באזור לגטאות ויהודי קראיניקובו נשלחו, ביחד עם יהודי כפרים נוספים, לגטו שהוקם בסוקרניצה [Sokyrnytsya], ממנו העבירו את המשפחה ל-Száldobos [כיום Steblyvka]; משם יצאו

ברכבת לאושוויץ. ברוך שהה ב-5 מחנות השמדה: אושוויץ, בירקנאו, בוכנוולד, מיטלבאו-דורה וברגן בלזן-צלה. בשנת 1973 ברוך עלה עם משפחתו לארץ ומתגורר מאז בירושלים. בסוף מאי 2024 חגג לברוך יום הולדת 97. מנגן ומשמח את החוגגים – צבי (הרשי) ארבסט, יליד ראחוב, המתגורר במעלה אדומים.

לצערנו הרב ברוך נפטר ב"ז בתמוז (23.7.2024). תהא הכתבה הזאת, לה היה שותף פעיל, מזכרת נאמנה לזיכרו!

סמדר זולי, הדודים המאמצים, עם אביגיל

3. ערב התרמה ליתומי משפחת עידן מכפר עזה
ב-7 באוקטובר ברחא אביגיל עידן לבית משפחת ברודץ בכפר עזה, לאחר שהוריה רועי וסמדר נרצחו, ונחטפה יחד עם ארבעה מבני המשפחה. אביגיל, שציינה יום הולדת 4 בשבי, שוחררה כחלק מהפעימה השלישית של העסקה עם חמאס. אחיה הגדולים של אביגיל, מיכאל ועמליה, הסתתרו בארון במשך שעות. על הסיפור שלהם הייתה כתבה בטלוויזיה, בה אפשר לצפות דרך הקישור:

https://www.mako.co.il/mako-vod-keshet/uvda-swords_of_iron/VOD-482d755611bbd81027.htm

סמדר מור, אחותה של לירון, יחד עם זולי בעלה, אימצו את שלושת הילדים. זולי עלה לפני הרבה שנים מהונגריה והוא שף במקצועו.

את מפוני כפר עזה אנו מלווים, כעמותה, מאז אוקטובר – ועד היום. מטעם העמותה, והודות לכספים שנאספו על ידי בני הקהילה בארה"ב, תרמנו למשפחה.

בערב ההתרמה, שהתקיים בכפר סבא, והיו בו נציגים משגרירות הונגריה, שיתף זולי, בהונגרית, את הסיפור האישי של המשפחה, המגדלת עתה שישה ילדים, שלושת ילדי משפחת עידן ושלושת ילדי משפחת מור. בנוסף, כל אחד מבני העמותה שילם עבור כרטיס כניסה לערב ההתרמה ואסף תרומות מעוד חברים ובני משפחה.

מיכאל ועמליה, האחים של אביגיל

אפשר לשלוח תרומות בקישור:

<https://www.paypal.com/ncp/payment/FESWGARY7V5YC>

מימין:
יהודית ויוסי קוטונו,
ישראל ושרה גרוס,
זאב מילבאואר,
זולי מור,
רותי פיקסלר,
מרים דוידוביץ,
גיטה ויוסי ברקוביץ,
יהודה פיקסלר

4. היסטוריה: "החורנים" של מרמורש ברחובות

לאחרונה נתקלתי פעמיים במושג "החורנים של רחובות" בהקשר של יהודי קרפטורוס מאזור מרמורש. מי היו החורנים המקוריים? בכתבה באתר "שישי בגולן והגליל" מאת דניאלה שאול מ-16 מרץ 2017 מסופר על החורנים, שהגיעו ארצה לעבוד: "החורנים, מהחורן - דרום מזרח הגולן, הגיעו לארץ ישראל המנדטורית כמהגרי עבודה, לא בחלו בכל פרנסה והצטיינו בעיקר בסבלות ובבנייה. נודעו כאנשים פשוטים, חסרי השכלה ומסתפקים במועט... בשנות השלושים של המאה הקודמת, תקופת המנדט, הושקע הון עתק שהביאו יהודי אירופה, בפיתוח ארץ ישראל בדרך של רכישת קרקע, בנייה והקמת תעשייה. תנופת הפיתוח משכה אליה גל של הגירה ערבית, את חלקו הגדול קלטה חיפה, שהייתה המרכז הכלכלי והתעשייתי של ארץ ישראל. בין הבאים למצוא בה תעסוקה, היו גם עשרות אלפי פלאחים מהחורן - דרום מזרח הגולן... בעיתון "דבר", משנות השלושים, מתפרסמת ידיעה כי מושל החורן הודה, כי לרגל המצב החמור של הפלאחים בחורן, היגרו כ-35-30 אלף מהם לארץ-ישראל."

מרגלית קוטב [כתבה בעלון 121 ממאי 2024] ציינה ששלמה-לייב מושקוביץ [דוד שלה] סייע באיתור ילידי האזור, שעלו ארצה לעבוד בה בפרדסי רחובות.

להלן כתבה מתוך "העולם" מה-8.7.19.37 המספרת את סיפורם של "החורנים" של מרמורש:

אם תבוא פעם לרחובות ותשאל את מישהו על "יהודי מאראמורש", איש לא יד להגיד לך דבר-מה עליהם. יהודי מאראמורש אינם ידועים בשם זה לתושבי רחובות. לעומת זה אם תשאל על ה"חורנים", מיד יראו לך באצבע על אחדים מהם המסתובבים בשוק. ו"חורנים" אלה אינם ערבים, בני-חורן, אלא דווקא יהודים פשוטים, מגודלי פאות וזקן, שציציותיהם מגיעות עד הברכים, ובשבתות ומועדים הם לובשים קפטן ושטרימיל וכו'. ולמה קוראים להם "חורנים"? מפני שהם יהודים פשוטים מאד ואינם באים בתביעות גדולות אל החיים, ומסתפקים הם במועט שבמועט - כמו, להבדיל, החורנים. משפחה בת חמש-שש נפשות גרה בצריף אחד קטן וישנה על הרצפה. מאכלם פת-קיבר במלח ומים במשורה ישתו וכו' וכו'. וחברי ההסתדרויות השונות מביטים על אלמנט זה - ואולי בצדק - כעל אלמנט מתחרה בשוק העבודה - כמו החורנים...

פרשה זו של יהודי מאראמורש ברחובות מעניינת מאד וכדאי להתעכב עליה.

יהודים אלה באו ארצה, לרחובות, לפני שנתים בערך, בעצם ימי ה"פרוספריטי". "עולי סיטקוב" קוראים להם. יהודי אחד בשם סיטקוב בא למאראמורש - איש לא ידע מיהו ומהו - ונכנס אל אחת הרפתים, וראה שיהודי מנקה את רפתו, הולב את פרותיו ומשתעשע בהן. מצא הדבר חן בעיניו ונגש אל היהודי ואמר לו:

- חייך, ר' יהודי, שמקומך בארץ-האבות ולא כאן... אם ברצונך לעלות לארץ-ישראל ולעבוד בפרדסים שלי, שבע-שמונה שעות ביום בעד 20-25 גרוש, - הנני מוכן ומזומן לתת לך מיד סרטיפיקט ותוכל לעלות ארצה ביחד עם אשתך, בניך וכנותיך. הכל-בכל-מכלי-כל תוכל להביא אתך...

קפץ היהודי על מציאה זו, ולא שאל כל שאלה, אלא נתן מיד תשובה חיובית:

— מאה ברכות תבואנה על ראש אדוני הנכבד, שבא לזכותנו במצוה גדולה כזו של עליה לארץ־ישראל! תמה אני שאדוני שואל שאלה: „אם ברצונך לעלות?“ — איזה יהודי אינו רוצה לעלות ארצה לחונן את עפרה? — וביחוד אם הכינות כבר מקומות עבודה, בפרדסים, במקום שתפוחי זהב גדלים (מימיו לא ראה אותו היהודי תפוחי־זהב); ולעבוד — אתה אומר — צריך רק 7—8 שעות ביום (היהודי הזה רגיל היה לעבוד מעלות השחר עד צאת הכוכבים); והמשכורת — אתה אומר — היא 20—25 גרוש ליום, זאת אומרת, לפי הכסף שלנו 200—250 ליי (היהודי הזה רגיל היה לקבל בעד יום־עבודה, מעלות השחר עד צאת הכוכבים, לכל היותר 50—60 ליי), סכום שהעשיר הגדול ביותר ממאראמורש אינו מרויח ליום... בכל לבי ונפשי הנני מוכן ומזומן לכך!..

יצא לו מר ס. מהרפת, וראה בית חרושת של קרשים. רואה הוא יהודי אחד צעיר, בעל שרירים חזקים, סוחר קרשים ממקום למקום, מעלה אותם על הערמות ומורידם, רץ ומטפס מערמה לערמה, מכאן לכאן, והכל בנשימה אחת. מר ס. עומד מרחוק ומביט על היהודי שזוף־הפנים, המכוסה כולו זיעה, וחושב לו בלבו: נו, זהו האלמנט שאליו אנו זקוקים... מר ס. נגש אל היהודי ואומר לו:

— חייך, ר' יהודי, שמקומך לא בבית־חרושת של קרשים. מה היית אומר, אילו נתתי לך סרטיפיקט לעלות לארץ־ישראל?..

יושב' לו היהודי על אחד הקרשים ונאנח. „הצדק אתך, אדוני. אין טעם לעבודה פה בבית־החרושת. אם באמת מוכן אתה לתת לי „שרקט“ (היהודי הזה לא ידע לבטא את המלה „סרטיפיקט“), ואין אתה לועג לי — הריני הולך מיד הביתה להגיד לאשתי, שתמכור את שתי פרותי, את הכבשים, את הסוּח, את הגן שעלייד הנהר ואת כל משקנו“...

וכך הלך לו מר ס. מכפר לכפר, מבית לבית, ובחר לו כשבעים משפחות (400 נפשות בערך) מבין יהודי מאראמורש והביאן כולן לרחובות. למושבה שלו. מר ס. חשב לו — ואולי בצדק — שזהו האלמנט הטוב ביותר. יהודי מאראמורש הם פשוטים, גסים ומגושמים; אינם יודעים דבר לא מהרצל ולא ממרכס ולא מז'בוטינסקי; הם סתם יהודים שיודעים רק שני דברים: הקדוש־ברוך־הוא — ופרנסה... (דברים אלה בערך אמר מר משה סמילנסקי להרב איזקזון, שטפל לפני שנים אחדות בעליית יהודי מאראמורש).

ובין יהודי מאראמורש היתה שמחה שאין כמותה, על שזכו בהיסח הדעת לעלות לא"י ולמצוא שם פרנסה בריווח.

כשהגיעו יהודי מאראמורש ארצה, קבלו אותם אנשי רחובות באדיבות גדולה. פינו להם שנים־שלושה בתי־אריזה וסדרו להם בהם דירות־ארעי, עד שכל אחד ימצא לו דירה קבועה. ישבו להם ימים אחדים בבתי־האריזה ונחו קצת מטלטולי הדרך הקשים. אחרי כן סדר אותם הועד החקלאי בעבודה. מעכשיו ראו בפרדסי רחובות מין עובד חדש. והיהודים היו שמחים ומאושרים. מי שלא ראה את השמחה הגדולה, כשהעובדים החדשים שבו לפנות ערב מעבודתם אל משפחותיהם, לא ראה שמחה משפתתית צנועה מימיו.

אולם כעבור „ירח הדבש“, ימי השתכרות הנפש מיפיה ומזיוה של ארצנו, התחילו לראות פה ושם גם צללים. יהודי מאראמורש בעלי תכלית הם, והתחילו לעשות להם חשבונות:

— משתכר אני עשרים גרוש ליום, ועלי לפרנס מזה משפחה שלמה של שבעה־שמונה אנשים, לקנות חלה לשבת, יין לקדוש ולהבדלה וכו' וכו'. עלי לשלם גם שכר־דירה ושכר־לימוד. הרי יוצא אני גקי מכל הרווחים הגדולים... ואם חס וחלילה קורה מקרה, שאשתי או מישהו אחר מהמשפחה, חולה — הרי אבדתי. ומה יהיה אתנו? לאיזו „תכלית“ הביאו אותנו לכאן?

וכך הלכו יהודים אלה יום־יום בראש שחוח ובלב נדכה והתאוננו. יש ביניהם אמנם הרבה משפחות שכוחות העבודה שלהן הם ארבע־חמשה, והוצאותיהן קטנות מאד, והן הצליחו לחסוך להן איזה סכומים. אולם הרוב מתאונן־מתלונן...

עברה שנה קשה של מאורעות איומים, ומשבר בא לארץ. ויש שהם פונים לועד החקלאי לבקש עבודה, וחוזרים בידיים ריקות:

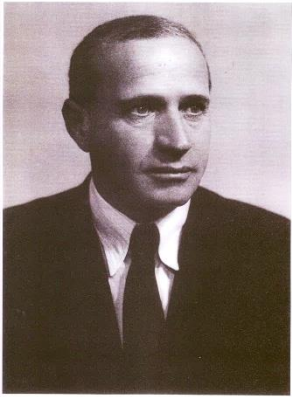
— אין עבודה! כשנתים החזקנו אתכם, דאגנו לכם כמו לילדים, והנה הגיעה השעה שתעשו כבר בעצמכם דבר־מה. עד מתי תשענו עלינו? כשנתים היינו לכם כאב ופטרון, עכשיו הגיע הזמן שתניחו לנו... לא הועילו טענותיהם, שהם בעלי משפחות גדולות, ופרוטה אין בכיס לפורטה, ו„עד שתבוא הנחמה — תצא הנשמה“, והילדים צועקים: הב! הב! — כלום לא הועיל.

כעשר משפחות מבין היהודים האלה מתגוללות עכשיו בחוצות רחובות, רעבים ללחם ואין איש מתעניין בהן. לשוא פוגות הן לועד החקלאי: בועד החקלאי לועגים להם... בועד החקלאי צועקים אליהם: „המן השולחן הזה נוציא לכם לחם?“...

כדאי היה שאחד המוסדות העליונים שלנו ישים לב לדבר.

נ. בן־מנחם

רחובות, ח' בתמוז

כמה הערות על כתבה זאת:

א. מי היה אותו סיטקוב [בתמונה] שהביא את הפועלים לרחובות? כך מסופר עליו בארכיון רחובות: "ישככר סיטקוב עלה ארצה לחדרה ומשם עבר לעין-גנים. ב-1909 הצטרף לקבוצת "השומר" ביבניאל, והיה לאחד מראשי הארגון. בעקבות פעילותו ב"שומר" נאסר מספר פעמים על ידי המשטרה הטורקית. הוא נאלץ לחזור לאודסה ולהתגייס לצבא, אך ברח לאחר שלושה חודשים וחזר לארץ. בשנת 1926 התיישב ברחובות כפרדסן, ומשנת 1929 התחיל לפעול בארגון ה"הגנה" ברחובות, במושבות הדרום וביהודה, והיה מפקדה הכללי ביהודה.

באמצע שנות השלושים נבחר לייצג את "התאחדות האיכרים" ביוזמה להבאת עולים, המתאימים לעבודה חקלאית לארץ – 'עליית סיטקוב'. על שמו נקרא רחוב בעיר רחובות.

ב. כנראה שלא כל העולים היו מחבל מרמורש. מרגלית קוטב העידה: "בשיכון שגדלתי בו [ברחובות] הייתה משפחה שעלתה בעליית החורנים. הם היו מהכפר סאסקה, שהיה קרוב לעיירה ורצקי, שבה נולדה אמי. זאת הייתה עיירה שכוחת אל, שהייתה במרחק הליכה מוורצקי." בבדיקה שערכתי, כנראה שמדובר על הכפר [Задільське] Zadil's'ke, שמנה במפקד 1941 רק 3 יהודים, והוא במרחק של כקילומטר מהעיירה ורצקי (הנקראת כיום, כאמור, Vorota), והם ממוקמים במחוז וולובץ. חברנו, דר' יואל פיקסלר, המתנדב בארכיון רחובות, חקר את הנושא והוא מתועד באתר ארכיון רחובות בקישור הבא:

<https://www.rehovotarchive.org.il/cgi-webaxy/item?321>

5. אל"מ יפעת יגר – אשר: מפקדת מיטב (קוסובסקה פוליאנה)

ביום רביעי, ה-24.7.2024 מונתה אל"מ יפעת יגר -אשר למפקדת "מיטב". יפעת היא בת הדור השלישי: הסבא שלה, שמואל יגר היה יליד קוסובסקה פוליאנה. גילוי נאות: יפעת היא הבת של בן דודי ז"ל, מנחם יגר. "מיטב" היא היחידה הצבאית המופקדת על ביצוע הליכי המיון והשיבוץ של כלל המיועדים לשירות ביטחון (והחילים בצה"ל). היחידה שייכת לחטיבת תכנון ומנהל כוח האדם והיא תחת פיקוד אגף כוח האדם (אכ"א). בראיון במרץ 2021, כשיפעת התמנתה לקצינת משאבי האנוש של פיקוד המרכז היא רואינה. להלן תמצית הריאיון: "אני בת 40. אם לעדי, בת 19 ומהיום חיילת בעצמה. מתגוררת במודיעין, במקור מקריית מוצקין. התגייסתי לפני 22 שנים למסלול הייעודי לקצונה בחיל משאבי האנוש. מאז ביצעתי תפקידים בליבת החיל, בדרג הפרס ובמטה. ביניהם קצינת משאבי אנוש חטיבתית מילואים, יחידות 769, 188, ראש מדור סדיר במיטב, קצינת משאבי אנוש של אוגדה 98, ראש ענף תכנון כוח אדם ביבשה וראש ענף כוח תכנון ביבשה במטה הכללי. לפני חצי שנה קיבלתי את דרגת האל"מ, ומאז אני קצינת משאבי האנוש של פיקוד המרכז. את התפקיד שלי אני יכולה לסכם במילה אחת - אנשים. אני קמה בבוקר והולכת לישון בשביל אנשי פיקוד המרכז, על כל המשתמע מכך - סגל, קידום ופיתוח, השכלת המשרתים, פרט, חינוך, רבנות וערכים. לאורך השנים ביצעתי מסלול בדיוק כמו הגברים המקבילים אליי בפיקודים ובזרועות, ואני גאה להיות חלק מארגון שמאפשר קידום לכל מי שראוי או ראויה - ללא הבדל דת, מגדר או כל דבר אחר. השירות בצבא מזמן אתגרים של שילוב משפחה, וזה נכון לגברים ונשים כאחד. אולם אין ספק שלנשים האתגר קצת יותר משמעותי.

האתגרים שלי בתפקיד הם אלו שמלווים את צה"ל בתחומי כוח האדם בעת הזו: איוש היחידות בכמות ובאיכות המספקת, השארת הטובים בשירות, שימור מודל צבא העם שחשוב כל כך לעוצמתו של הצבא, פרט המשרתים בחובה ובקבע, משפחות משרתי הקבע בתקופת הקורונה ולכידות וכשירות יחידות המילואים. בתפקידים קודמים חוויתי סיפוק מלהוביל תהליכים אסטרטגיים חוצי ארגון. עכשיו זה בעיקר מהמבט בעיניים של מי שקיבל טיפול בצורה טובה. מסר לסיום: אני גאה להיות חלק מארגון מצוין, חשוב ומרכזי כל כך בתוך החברה הישראלית ולמענה."

אלוף יניב עשור, ראש אכ"א מעניק את סרט היחידה

6. ישראלים ילידי קרפטורוס: דב דינור (מונקץ)

דב היה היסטוריון בעל שם, שכתב מספר ספרים.

מתוך עדות שנתן למיזם "דורות" של "יד ושם" ממאי 2013 עולה העדות הבאה: "שמי דב ונולדתי בצ'כוסלובקיה בעיר בשם מוקצ'בו בתאריך 11.05.1926 למשפחה מבוססת בת 10 נפשות. אבי, יוסף [פויירוורקר Feuerwerker] עבד כסוכן ביטוח בכיר ואימי, חנה [לבית אסטרייך], הייתה עקרת בית וגידלה אותי ואת שבעת אחיי ואחיותיי. באותה תקופה לא היה חסר לנו דבר; אבי פרנס את משפחתי בכבוד

ולא חסר לנו דבר. לפני המלחמה לא חששנו להתבלט כיהודים וחגגנו את החגים בצורה חופשית ושמחה. כמו כל הילדים, סיימתי ב"ס יהודי ועליתי לתיכון ושם למדתי - עד שהצ'כים עזבו את המקום בעקבות כניסתם של ההונגרים בתחילת המלחמה, ועברתי לביה"ס ההונגרי. בשנת 1942, עזבתי את ביה"ס.

זיהיתי את העומד להתרחש ועברתי להתגורר בבודפשט, תחת זהות בדויה של בחור נוצרי, וזאת כדי להינצל מהמוות. משפחתי נותרה במוקצ'בו ונלקחה ע"י הגרמנים. עוד לפני לקיחתם ניסיתי להציל את משפחתי, רציתי שיבואו אליי לבודפשט - אבל הדבר לא היה אפשרי. באמצעות כסף רב ששילמתי, הצלחתי להשיג שני מקומות לבודפשט. אמרתי לאימי שתאסוף את עצמה ואת אחותי הקטנה ואני אדאג לכך שהן תימלטנה מהגרמנים ותגענה אליי לבודפשט, לחוף המבטחים לאותו הרגע. אימי סירבה לעזוב את שאר ילדיה, אז הצעתי ששני אחיי הגדולים יגיעו אליי - אך גם הם סירבו לעזוב את אימי - וכך כולם נלקחו ברכבות לאושוויץ והקשר עימם נותק. לצערי, הם נרצחו באושוויץ. בזמן המלחמה, כשהרוסים כבשו את הונגריה, חייתי, כמו שציינתי תחת זהות בדויה. עסקתי באותה תקופה בהברחת יהודים מפני הנאצים ועל כך שילמתי כשישבתי בחמישה בתי סוהר שונים ברחבי אירופה. באחד הכפרים ששהיתי בו, הבחנתי במודעה שפורסמה ובה צויין, שישנו גיוס כללי לצבא הגרמני. אומנם פחדתי מאוד שבמהלך הבדיקות הרפואיות לגיוס, הרופאים הגרמנים יבחינו שעברתי ברית מילה ויוציאו אותי להורג, אז כדי להימנע מחשיפה זאת הצהרתי שאני בריא, לא נבדקתי וקיבלתי צו גיוס לעוד שבועיים, שאליו, כמובן, לא התייצבתי. בניסיון ההימלטות מפני הגרמנים, ניסיתי לעבור את גבול הלחימה בין הגרמנים לרוסים. זה היה מעשה מסוכן וטיפשי ביותר, אך הייתי נער מתבגר וחשוב הסיכונים שלי לא היה שקול לאדם בוגר. לאחר שעברתי את הגבול, חפרתי בור קטן ונשכבתי בתוכו, כיסיתי את עצמי בקש, שמא יגלו אותי. בבור זה שכבתי שני לילות ושלושה ימים ורק כששמעתי מישהו מדבר בשפה הרוסית, יצאתי מהמסתור ולפניי ראיתי חייל רוסי, שנדהם לראות אותי עומד לפניו. הוא הרים את נשקו וכיוון אותו לעברי, אבל אני צעקתי לו ברוסית שלא יירה ושייקח אותי לפגוש קצין בכיר רוסי, שאת שמו אני לא זוכר, אבל הכרתי אותו בעקבות קריאות ספרות רוסית. למזלי הוא לא ירה בי כי הוא חשב שאני רוסי ונלקחתי משם.

בתום המלחמה הייתי בטוח שכל בני משפחתי נרצחו בשואה, אך לשמחתי גיליתי ששלושה מאחיי נותרו בחיים: אחותי יולנדה שרדה את מחנה אושוויץ, אחי פנחס, שלחם עם הפרטיזנים ועל כך קיבל צל"ש, ואח נוסף, נתן, שעבד כשולה מוקשים אצל הגרמנים. לאחר המלחמה הגעתי לבוקרשט ושם פגשתי בהמון פליטים יהודים שניצלו מהגרמנים. בבוקרשט היו נציגים, שהגיעו מישראל, וביקשו ממני לעזור להם להעביר ניצולים לארץ. לארץ עליתי דרך איטליה, בספינת מעפילים בשם "רוזה" ועליה היו כ- 800 מעפילים וכ- 400 חברי תנועות הנוער השונות, ועליהם הייתי אחראי. כשהגענו קרוב לחופי ארץ ישראל, בסוף דצמבר 1946, החלטנו להמתין עם הירידה לחוף ל- 31.12.1946, ליום חגיגות הסילבסטר, שביום הזה החיילים האנגלים יחגגו וישתו לשוכרה ולא יהיו ערים לנעשה מסביבם. אז התקרבה הספינה לחוף וכשניתן האות, קפצנו כולם למים ושחינו לחוף.

בארץ הייתי חלק מחבורה, שתפקידה היה להקים יישוב בנגב. לאחר מכן חייתי כעשרים שנים בקיבוץ גבעת ברנר, שם פגשתי את אשתי, אווה, ולנו נולדו 3 ילדים, ומהם יש לנו 8 נכדים ושני נינים. המסר שלי לדורות הבאים הוא שעלינו לעשות את כל הנדרש כדי שלעולם לא נגיע למצב שקרה לעם היהודי בעבר."

דב שימש כעוזרו של פרופסור יהודה באואר, עד לאחרונה ראש המכון ליהדות זמננו באוניברסיטה העברית בירושלים.

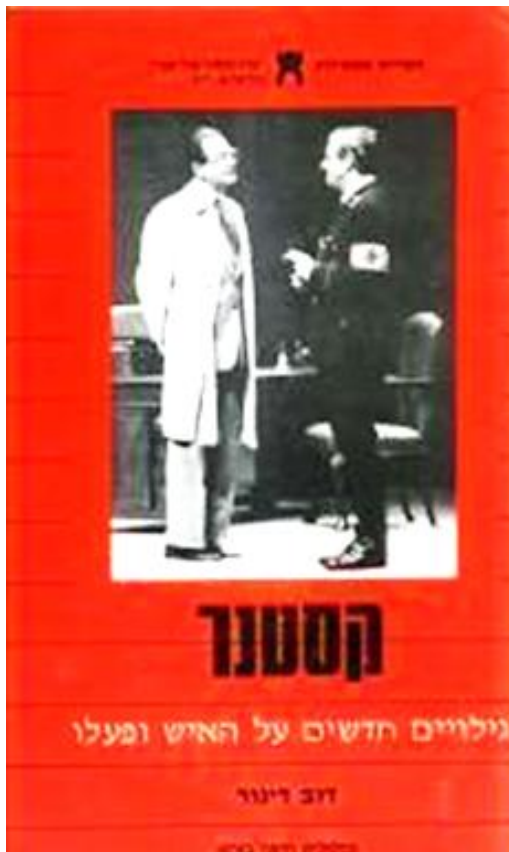
מפרסומו של דב ידועים השניים הבאים:

קסטנר - גילויים חדשים על האיש ופעלו, יצא לאור על ידי גסטליט בשנת 1987.

"ד"ר קסטנר, אחד ממנהיגי הקהילה היהודית בהונגריה בתקופת השואה, הוא עדיין אחת הדמויות השנויות ביותר במחלוקת בהיסטוריה של עם ישראל. אף כי בית המשפט העליון זיכה את קסטנר מכל אשמה של שיתוף פעולה עם הנאצים, הנה לא סר הכתם הכבד שדבק בשמו לאחר שבית המשפט המחוזי האשימו כמי שמכר את נשמתו לשטן. השאלה שהמחבר מציג במרכז ספר זה, היא האם פעל ד"ר קסטנר רק לשם הצלת מקורביו, מיוחסי הקהילה, תוך הקרבתה של מרבית קהילת הונגריה, או שמא פעל באומץ ובתושייה, תוך סיכון אישי רב, כדי להציל יהודים רבים ככל האפשר מהגיהנום הנאצי. בפרק האחרון מנסה דוב דינור לחשוף את מקור ההאשמות כנגד קסטנר וחבריו, ואת סוד הישרדותו.

הוא מתאר את המניעים הנפשיים והחברתיים, שהיוו קרקע נוחה לקליטתם של זרעי ההאשמה הנוראה, המנוגדת לאמת ההיסטורית. המחקר מתבסס על עדויות ממקור ראשון ועל מסמכים, שחלקם נחשפו אך לאחרונה, ומתפרסמים כאן לראשונה. בצד צילומי המסמכים המקוריים מובאים תרגומיהם לעברית. 184 עמודים"

פרקים בתולדות יהודי רוסיה הקרפטאית 1983 - מראשית ההתיישבות עד לשואה, משנת 1493-1943, מבוא יהודה באואר

מעניין שלא נמצאה ברשת תמונה של דב אבל בפייסבוק יש פרסום של עמותת "לתת" מה- 19.1.2014 על ידי חן משה, המתנדבת עם ניצולי שואה, ומבקשת שנשתף את הסיפור הבא: "במסגרת ההתנדבות שלי, הכרתי ניצול שואה מקסים בשם דב דינור אשר סיפר לי שעד היום הוא מחפש את האנשים שהיו איתו בשואה ויחד הם הצילו יהודים. כל מי שמכיר עצמו בצילום או יודע על מישהו מהמצולמים מתבקש להתקשר לדב דינור (שלישי משמאל בתמונה)... שני העומדים באמצע והיושב באמצע היו מצ'קוסלובקיה, שני הקיצוניים מהעומדים היו מרומניה, השניים לידם היו מפולין, גם שני היושבים בצדדים היו מפולין, אחד מהם רופא והשני ד"ר למשפטים."

מצאתי פרטים על המשפחה באתר MyHeritage וכן דפי עד שמילאו האחים פנחס ונתן:

האבא יוסף חי בין 1894-1934

האימא חנה חיה בין 1896-1944

האחים והאחיות של דב היו:

פנחס 1920-1989 - בגבעת ברנר

יולי ג'וזף ירדנה גלרי 1921-1999 - בארה"ב

נתן נטע 1922-1995 - בכרמיאל

דב 1926-2021

שלמה לייב אלטר 1928-1944

שלום 1930-1944

יואל 1932-1944

אסתר 1933-1944 [או שהייתה בת 9-10]

ארבעת האחים הצעירים נרצחו בשואה.

בתו של דב, אסתר, היא ששלחה את התמונות המשפחתיות.

ממנה נמסר שדב לימד בטכניון בחיפה.

תמונה משפחתית לפני השואה:
 עומדים מימין:
 דב, פנחס, יולי ונותי/נתן;
 יושבים מימין: אלתר, האימא חנה,
 אסתי, שלום ויואל

דב עם שניים מילדיו, אסתר ואריה.
 מאחור חמו וחמותו, היינץ ורות,
 ובאמצע אשתו, אווה.

שלושת ילדיו של דב הם: אסתי (מתגוררת בארה"ב), אריה ואילן-יואל.
 אריה דינור נולד בקיבוץ גבעת ברנר בשנת 1957. בסוף 2006, לאחר 19
 שנה במערכת הביטחון ו-30 שנה בשירות המדינה, יצא לפנסיה מוקדמת
 בגיל 49. הוא עבד שנתיים במחלקת המודיעין בנתב"ג.
 אריה היה נשוי לנורית ואב לבן ולבת; התגורר בניצני עוז. הוא נפטר
 בדצמבר 2020, חודש לפני פטירתו של אביו.
 אריה כתב את הספר "תיבת רבניצקי" שפורסם ב-2011.
 מאשתו, נורית, קיבלתי את התמונות של דב.

בשיחה עם טל, נכדתו של דב ובתם
 של נורית ואריה ז"ל, היא סיפרה
 שהסבא נפטר בדיוק ביום ההולדת
 של אביה [אשר נפטר כאמור חודש
 לפניו, אך למרבה הטרגיות כבר לא
 היה מודע לפטירת בנו].
 טל תיארה את דב כאדם בעל
 שקט פנימי ומופנם, מתלהב
 מהדברים הפשוטים ואוהב
 ספרות. חדר עבודתו היה הגדול
 ביותר בביתו והיה עמוס בספרים
 ובעיתונים. יהא זיכרו ברוך!

7. משלנו: ד"ר אברהם (אבי) פוקס (ביצ'קב)

ד"ר אברהם (אבי) פוקס נולד בביצ'קב בשנת 1972. הוריו הם חנה (לבית ויזל), ילידת ביצ'קב אף היא, ואביו, יוסף, יליד מיטל אפּשָה (כיום נקרא הכפר Serednje Vodyane). בארץ נולדה אחותו, ליאת. המשפחה עלתה ארצה בשנת 1974. אבי גדל בבני ברק, בה סיים את לימודי בית הספר היסודי. אחר כך המשיך את לימודיו בישיבה תיכונית בנחלים.

אבי שרת בצה"ל שרות מלא – ועדיין תורם רבות בשירות המילואים שלו, כולל במשך חודשים ארוכים במלחמה הנוכחית. את לימודי הרפואה למד באוניברסיטת סמלווייס (Simmelweis) בבודפשט. את ההתמחות בניתוחי לב עשה במחלקת ניתוחי חזה ולב, המרכז הרפואי רבין (בילינסון), בהנהלתו ובהדרכתו של פרופ' ויזנה.

כיום הוא מנהל היחידה לניתוחי אבי העורקים ואי ספיקת לב, במחלקה לניתוחי לב-במרכז הרפואי "קפלן". אבי עוסק גם במחקר, פרסם מאמרים קליניים והציגם בכנסים מדעיים. יש כמה מקרים רפואיים מיוחדים, שפורסמו בתקשורת, ומעידים על כישוריו המקצועיים הגבוהים. בצניעות רבה, ומתוך הכרת המחויבות לחולים בהם הוא מטפל, אעלה רק את המקרה האחרון והעדכני, המעיד על כך.

פורטל "יבנה שלי" מה-7.7.2024: השתלה ראשונה של לב מלאכותי במרכז הלב החדש והגדול בארץ - במרכז הרפואי קפלן. פרופ' קובי ג'ורג', מנהל מרכז הלב במרכז הרפואי קפלן: "זוהי פריצת דרך משמעותית ביכולת שלנו להעניק טיפול למטופלי אי ספיקת לב שמיצו כל אפשרות טיפול אחרת"

החודש הושגה לראשונה במרכז הרפואי קפלן מקבוצת כללית לב מלאכותי (LVAD) למטופל בן 71 מרחובות, הסובל מאי ספיקת לב חמורה. ההליך הובל על ידי מרכז הלב בקפלן והתאפשר הודות לשיתוף פעולה נרחב של גורמים רבים במרכז הרפואי, ביניהם ד"ר אבי פוקס, מנהל היחידה לניתוחי אבי העורקים ואי ספיקת לב... לב מלאכותי הינו משאבה המחוברת ללב, ותפקידה לתמוך בפעולה של החדר השמאלי של הלב (החדר שמספק את הדם לגוף). המכשיר שואב דם מהלב אל צינור המחובר לאבי העורקים, ולמעשה מסייע להחליף את הפעולה הטבעית של הלב בהזרמת דם לגוף.

...ד"ר אבי פוקס, מנהל היחידה לניתוחי אבי העורקים ואי ספיקת לב במרכז הרפואי קפלן, ומי שביצע את הניתוח: השתלת לב מלאכותי היא פתרון אפשרי למטופלים שאינם יכולים לעבור השתלת לב מתורם, בין אם בשל מחסור בתרומות ובין אם מסיבות רפואיות. במובנים הללו היא מאפשרת לנו, ככירורגים, להציע למטופלים שמיצו את הטיפול התרופתי, אפשרות טיפול נוספת, שיכולה להוות גשר להשתלה, או כטיפול קבוע לאורך שנים. מדובר במשאבה קטנה, איכותית ועמידה לאורך שנים, שמושתלת בניתוח לב פתוח ומחליפה את התפקוד של החדר השמאלי של הלב. עבור חולי אי ספיקת לב שמיצו את אפשרויות הטיפול האחרות זהו ניתוח מציל חיים."

ד"ר אברהם פוקס. (צילום: דוברות קפלן)

אבי נשוי למיכל. יש להם שני ילדים: יהונתן - 18.5, עתודאי, הלומד משפטים, ורעות - עולה לכיתה ח'. הם מתגוררים בנתניה.
אבי עלה ארצה כילד קטן, פחות מבן שנתיים, אך הבית בו גדל הוא בית משמר מורשת, אותה הנחילו לו הוריו - ואותה הוא מנחיל לילדיו.

אבי ואחותו, ליאת
עם הוריהם, חנה ויוסף פוקס

משפחת פוקס המורחבת -
קדימה מימין: הילי (הבת של
ליאת), חנה,
רעות (בתם של אבי ומיכל)
אחור מימין: ליאת, אבי,
מיכל, יהונתן (בנם) ויוסף

ברוך תהייה על עשייתך המקצועית, האנושית והמשמעותית

כתבה: רותי פיקסלר. לתגובות: 050-5643299 ruthfixler@walla.co.il